

מצבה חיה

Category: חגים, שבועות

בעולם האמת לוקחים ברצינות את הנכתב על המצבה ותובעים מנשמת הנפטר את שכתבו עליו. עדיף 'מצבה חיה' שתעיד טובות על הנפטר.

מבצע בנימין

בין מאתיים לחמש מאות חיילים יהודים, ששירתו בצבא ארה"ב ונפלו בקרבות נגד הנאצים, נקברו בקבורה נוצרית, תחת צלב על פי הערכות. כאחת עשר אלף חיילים יהודים אמריקנים נהרגו במלחמת העולם השנייה, וכאמור, מאות מהם לא זכו לקבורה יהודית ראויה.

ככל הנראה, חלו טעויות של כמרים בצבא האמריקני, בין השאר משום שחיילים יהודים נהגו להסתיר את זהותם היהודית, כדי לא להיות שונים בצבא, ובעיקר מחשש שאם יפלו בשבי הנאצי, הם יעונו או ייהרגו.

לאחר שנפלו, לא כולם ידעו שהם יהודים, ולכן הם נקברו לא פעם תחת צלבי האבן. בשנים האחרונות קם ארגון יהודי המבקש לתקן את העוול ההיסטורי, והוא פועל להחליף את הצלבים במגיני דוד, בתיאום עם הצבא האמריקני ובהסכמת המשפחה.

בערב יום השואה האחרון, 77 שנים אחרי שנקבר בטעות תחת צלב, הוחלף הסמל הנוצרי מעל קברו של החייל היהודי אוורט סיישס במגן דוד. סיישס נהרג בקרב על בסטון מול הצבא הנאצי בסוף שנת 1944, והתיקון ההיסטורי בוצע בטקס מרגש שנערך בבית העלמין הצבאי האמריקני בלוקסמבורג.

סיישס היה בן למשפחה יהודית-אמריקנית ותיקה מאוד, ממגורשי פורטוגל, שהגיעו לארה"ב עוד כשהייתה תחת השלטון הקולוניאלי הבריטי. הוא נהרג בקרב על בסטון נגד הגרמנים באזור לוקסמבורג. בינואר 1945 נקבר בטעות תחת צלב, וכעת הטעות ההיסטורית תוקנה, ומגן דוד הוצב במקום הצלב במצבה.

עד היום הוחלפו 19 צלבים מעל קברים של חיילים וחיילות יהודים אמריקנים. פרויקט החלפת הצלב במגן דוד מתחיל באיתור שמות יהודיים בבתי עלמין צבאיים אמריקניים ברחבי העולם, ולאחר מכן פותח בחקירה גנאלוגית שמוצלבת ברשימת המהגרים היהודים שהגיעו לארה"ב. לאחר שעולה האפשרות שמדובר בחייל יהודי, הארגון פונה למשפחה ומבקש את הסכמתה לשינוי במצבה.

שמו של הארגון הוא "מבצע בנימין". הוא הוקם בשנת 2018, וקרוי על שמו של החייל היהודי

בנימין גרדצקי, תושב רובע הברונקס בניו-יורק, בנו של פליט יהודי מאוקראינה, שנלחם כחובש קרבי ונפל ב-1944 בצרפת. גרדצקי נהרג בהפצצה של חיל האוויר הנאצי, ונקבר בבית העלמין בנורמנדי בטעות תחת צלב.

במסגרת פעילות הארגון, הוחלפו מצבות מעל קברי יהודים בבתי עלמין צבאיים אמריקניים בנורמנדי ובצרפת, במנילה בירת הפיליפינים ובבלגיה, בלוקסמבורג ובארה"ב עצמה.

בין השאר, הוחלפו צלבים במגיני דוד מעל קבריהם של שני אחים טייסים שנהרגו בפער של כמה חודשים ☒ האחד נקבר בנורמנדי, והשני בבית העלמין האמריקני בבלגיה. בפברואר 2020 התקיים טקס בבית העלמין במנילה, שבו הוחלפו חמש מצבות של חיילים יהודים.

ישנם כאלו שתמהים מה כל כך חשוב להסתובב בבתי קברות בכל רחבי אירופה ולחפש מצבות עם שמות יהודיים, לאחר מכן לאתר את המשפחה לברר אם הם באמת יהודים, ואז לתאם את הטקס עם בית הקברות וכו', וכי זה מצדיק את המאמץ?

להחליף את הנוסח?

אני רוצה לחלוק אתכם סיפור שישפוך אור על חשיבות המצבה.

לפני כמאתיים שנה חי ברוסיה הרב יצחק אייזיק מהומיל מגדולי חסידי חב"ד שהיה איש קדוש. מסופר שכמו בשאר ערי ועיירות ישראל, נהגו גם בעיר הומיל לבקר בל"ג בעומר בבית העלמין. ביחוד היו עוסקים בכך אנשי ה"חברה קדישא", ואחרי שרואים את הטעון תיקון בבית העלמין (מצבות, גדר, "שורות" וכדומה), נכנסים לבית הסמוך לבית העלמין, ועורכים 'סעודה' של יי"ש, ומיני מזונות.

כשרבי אייזיק שימש ברבנות בהומיל, היו נוהגים שאחרי שבני החברה קדישא השלימו את ביקורם בבית העלמין ונכנסו לבית ל"סעודה", היו שולחים מרכבה, להביא את הרב. ר"א היה נכנס לשעה קלה לבית העלמין ואחר כך היה יושב עם הקהל אל השולחן בבית, מבלה אתם קצת ואומר דברי חסידות.

בל"ג בעומר אחד קרה שכשרבי אייזיק נכנס לבית העלמין, התעכב ליד מצבה אחת, קרא את הכתובת שעל המצבה, עמד איזה זמן תפוס במחשבותיו, פנה אחר כך לשמש הראשי של ה"חברה קדישא", שליווה אותו, ואמר: "למעלה, בעולם האמת, תובעים מהנפטר הזה: איפה הן כל אותן המעלות הכתובות במצבתו?"

הוא שהה עוד והוסיף: "לך נא מיד והבא גרזן". הביא הלה גרזן, ורבי אייזיק ציווה לגרד תיכף את הכתובת מעל המצבה. לאחר שהשמש הראשי קיים את פקודתו, נכנס רבי אייזיק אל הקהל שישב בבית וחיכה עליו, ואמר: "עכשיו נקח ביחד קצת יי"ש, עשיתי טובה לנשמה" (תולדות יצחק אייזיק עמ' 105).

מה שלומדים מהסיפור הזה שהמצבה הנכונה יכולה לגרום נחת רוח לנשמה או חלילה להיפך.

כך נעשה כבוד לנשמה

בהזדמנות כשהרבי דיבר בקשר להקמת מצבה הוא הדגיש שעיקר הנקודה היא לזכור ש"נוסף לכך שצריכים לעשות מעשים טובים בגלל החיוב שלהם בתור אדם ובתור יהודי שנתן לו הקב"ה את היכולת לעשות דבר טוב ² הרי כיון שבוודאי רוצה לגרום נחת-רוח לקרובו, כמו בחייו, ועל-אחת-כמה-וכמה כאשר קרובו נמצא במעמד ומצב שאינו יכול לעשות זאת מצד עצמו, עליו לעשות את כל המעשים טובים שהיה עושה קרובו, ועכשיו אינו יכול לעשותם, בגלל שנשמתו היא למעלה. וכאשר הוא עושה אותם בתור שלוחו ובתור בא-כוחו, אז "ברא מזכי אבא".

"ועל דרך שמצינו בנוסחאות ה"מי שברך" באמירת "יזכור" באחרון של פסח, ביו"ט שני של שבועות, ביום-כיפור ובשמיני-עצרת, שמנדבים צדקה לעילוי הנשמה.

"את ה"מי שברך" עורכים אמנם בזמנים וימים קבועים, אבל בנוגע למעשים טובים, צריך לתאר לעצמו את כל המעשים טובים שהיה הנפטר ממשיך לעשות אילו היה בחיים חיותו בעלמא דין, ולעשותם במקומו (נוסף על מה שעושה מצד עצמו) (תו"מ חלק נ"ז עמ' 243).

"והעיקר הוא" כותב הרבי במכתב בקשר למצבה "שיתבוננו בענין המצבה שזוהי מצבת אבן והכתובת חרותה על אבן, אבל יוצאי חלצי הנפטר, הרי הם מצבה חיה, ופעולותיהם והנהגתם בחיי היום יומיים ³ הרי הם כתובת חיה שעל מצבה חיה ובידם, ורק בידם, תלוי הנוסח שלה" (אג"ק חלק י"ז עמ' ער"ב).

יש מושג שנקרא "מצבה חיה". המצבה החיה שההורים שלנו השאירו זה אנחנו, הילדים שלהם. אנחנו חיים וממשיכים את המסורת, וזוהי הדרך הטובה ביותר לזכור את אלו שהלכו לעולמם.

שכשאנחנו צועדים בדרכי אבותינו ונוהגים בדרך שמביאה להם כבוד, זוהי המצבה החשובה ביותר. בואו ונקים להם "מצבה חיה".